

Archeologisch onderzoek Anserveld

Inventariserend veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 1424

Archeologisch onderzoek Anserveld

Inventariserend veldonderzoek

GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 1424

Definitief

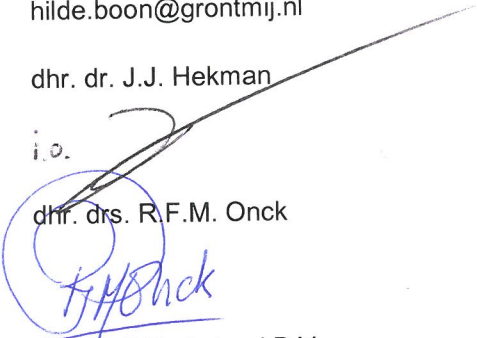
ISSN 1573-5710

Opdrachtgever:
Dienst Landelijk Gebied

Grontmij Nederland B.V.
Groningen, 25 maart 2014

Verantwoording

Titel : Archeologisch onderzoek Anserveld
Subtitel : Inventariserend veldonderzoek
GRONTMIJ ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 1424
Projectnummer : 330699
Referentienummer : 330699
Revisie : 0
Datum : 25 maart 2014

Auteur(s) : mevr. drs. H. Boon en mevr. drs. M. Osinga
E-mail adres : hilde.boon@grontmij.nl
Gecontroleerd door : dhr. dr. J.J. Hekman
Paraaf gecontroleerd : i.o.
Goedgekeurd door : dhr. drs. R.F.M. Onck
Paraaf goedgekeurd :
Contact : Grontmij Nederland B.V.
Rozenburglaan 11
9727 DL Groningen
Postbus 7057
9701 JB Groningen
T +31 88 811 51 11
www.grontmij.nl

Administratieve gegevens

Datum opdracht : oktober 2013

concept : -

definitief : 25 maart 2013

Opdrachtgever : Dienst Landelijk Gebied

Uitvoerder : Grontmij Nederland B.V.

H. Boon en M. Osinga

**Beheer documentatie
en/of vondsten**

Grontmij Nederland B.V., Groningen

Bevoegde overheid : Gemeente De Wolden en Gemeente Westerveld

Contactpersoon J. Schat en M. Nieuwenhuis

Locatie : gemeente : De Wolden/Westerveld

plaats : Ansen

toponiem : Anserveld

RD-coördinaten : N x: 220.570 / y: 535.220

O x: 220.665 / y: 535.005

Z x: 219.865 / y: 534.670

W x: 219.855 / y: 534.860

kaartblad 16H Havelte en 17C Hoogeveen

afm. plangebied : 10,3 ha

AMK : monumentnr. : n.v.t.

Archis2 : CIS-code : 59025

Archeoregio NOaA 1 Drents zandgebied

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Algemeen	5
1.2	Ligging plangebied	5
1.3	Onderzoeksdoel	5
1.4	Archeologisch verwachting	5
1.5	Leeswijzer	6
2	Veldonderzoek	7
2.1	Methode	7
2.2	Resultaten	7
3	Evaluatie	8
3.1	Conclusie en samenvatting	8
3.2	Advies	8

Bijlage 1: Locatie plangebied

Bijlage 2: Locatie boringen

Bijlage 3: Boorprofielen

Bijlage 4: Advieskaart

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Dienst Landelijk Gebied heeft Grontmij Nederland B.V. een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor het Anserveld. Het onderzoek heeft bestaan uit het uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek door middel van boringen (IVO-O) en de rapportage hierover. Er is voor het plangebied reeds een bureauonderzoek uitgevoerd.¹ Onderhavig onderzoek is uitgevoerd conform de gemeentelijke beleidskaarten² en de adviezen uit het bureauonderzoek. Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt een nader advies gegeven met betrekking tot de noodzaak van eventueel archeologisch vervolgonderzoek en, indien dit het geval is, in welke vorm dit zou moeten worden uitgevoerd. Dit advies dient ter bekrachtiging te worden voorgelegd aan de bevoegde overheid.

De betreffende werkzaamheden zijn conform de richtlijnen van het handboek Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.2) uitgevoerd. Grontmij beschikt over een eigen opgravingsvergunning afgegeven door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

1.2 Ligging plangebied

Het plangebied ligt ten noordoosten van Ansen aan de westzijde van het Dwingelderveld.³ De totale oppervlakte van het te onderzoeken terrein bedraagt circa 10,3 ha. De exacte locatie van het plangebied wordt weergegeven in Bijlage 1. Het maaiveld ter plaatse van het plangebied ligt gemiddeld op 8 m NAP.

1.3 Onderzoeksdoel

Doel van het inventariserend veldonderzoek (IVO) is het opsporen van eventuele archeologische vindplaatsen. Het onderzoek richt zich op de vraag of er in het plangebied archeologische waarden aangetroffen kunnen worden. De opdrachtgever is van plan in het plangebied een slenk aan te leggen ten behoeve van natuurontwikkeling. De bodemingrepen die gepaard gaan met de geplande realisatie zullen eventueel aanwezige archeologische resten in de bodem verstoren en/of vernietigen. Derhalve dienen voorafgaand aan die werkzaamheden de archeologische waarden binnen het plangebied in kaart te worden gebracht. Tijdens het archeologisch booronderzoek is tevens aandacht gegeven aan de geomorfologie, bodemopbouw en de mate van bodemverstoring.

1.4 Archeologisch verwachting

Het Dwingelderveld, waaronder het Anserveld, ligt grotendeels in een gebied dat in het verleden een aantrekkelijke plek was om te wonen. In de Steentijd sloegen jagers-verzamelaars hun kampementen voornamelijk op in de hoger gelegen delen in het landschap, maar wel in de nabijheid van water. Er zijn in de omgeving van het Dwingelderveld meerdere Steentijd nederzettingsterreinen aangetroffen. Op basis van het AHN lijken ten noordwesten van het plangebied *Celtic fields* aanwezig te zijn. Dit zou wijzen op (kleinschalige) landbouwactiviteiten in de periode late Bronstijd tot in de Romeinse tijd.

¹ Boekema, Y., 2013. Archeologisch onderzoek Anserveld; Bureauonderzoek; Grontmij Archeologische Rapporten 1364. Grontmij Nederland B.V., Assen.

² Archeologisch erfgoed in de gemeente De Wolden. Beleidskaart. RAAP-rapport 2292; vastgesteld 26 januari 2012; Aalbersberg, G., 2010. *Gemeente Westerveld. Een archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart*. RAAP-Rapport 2021. RAAP Archeologisch Adviesbureau BV, Weesp.

³ Van het totale onderzoeksgebied Anserveld is slechts een deel van het terrein aangewezen voor een veldonderzoek door middel van boringen. Deze zone wordt in onderhavig onderzoek aangehouden als plangebied.

Het plangebied ligt in een zone met dekzand op keileem, waar vooral op de hogere delen vanaf de Steentijd bewoning kan hebben plaatsgevonden. De geomorfologische en bodemkundige omstandigheden waren in alle periodes gunstig voor bewoning. Binnen het plangebied kunnen archeologische resten worden aangetroffen vanaf het Paleolithicum. Gezien de grafheuvels en mogelijke *Celtic fields* in de directe omgeving van het plangebied worden met name resten uit de periode Neolithicum tot en met Romeinse tijd verwacht. De resten worden in de top van het dekzand, direct onder de bouwvoor verwacht.

1.5 Leeswijzer

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA-specificatie VS05). Op basis van het verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek is binnen het plangebied een booronderzoek uitgevoerd, waarbij de archeologische verwachting in het veld is getoetst. De resultaten van het veldwerk staan beschreven in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 wordt een evaluatie gegeven van die resultaten en een advies voor eventueel vervolgonderzoek.

2 Veldonderzoek

2.1 Methode

Het inventariserend veldonderzoek (IVO) bestond uit een booronderzoek verkennende fase. De gekozen onderzoeksmethode voor het veldwerk is gebaseerd op de resultaten van het bureauonderzoek (uitmondend in de gespecificeerde archeologische verwachting), de gemeentelijke beleidskaarten en het protocol inventariserend veldonderzoek uit de KNA versie 3.2 (protocol 4003) en de *Leidraad IVO Karterend Booronderzoek* (SIKB-Leidraad). Het veldwerk heeft zich gericht op de zones waar graafwerkzaamheden gepland zijn.

Het veldwerk voor het inventariserende veldonderzoek is verricht op 8 november 2013 door een KNA-archeoloog en een bodemkundig karteerder. Hierbij zijn 59 handmatige grondboringen verricht met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 10 cm. De boringen zijn uitgevoerd tot 0,25 m in de C-horizont.

De opgeboorde grond is onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals verbrand of bewerkt vuursteen, houtskool, verbrand bot, aardewerk. Verder is gelet op bodemverkleuringen die zouden kunnen wijzen op mogelijke vegetatie- en/of cultuurlagen. Relevante lagen zijn gezeefd op een 4 mm zeef. De boorprofielen zijn lithologisch geclassificeerd conform NEN5104 en beschreven volgens de STIBOKA legenda. De boorpunten zijn ingemeten met behulp van DGPS.

2.2 Resultaten

De locaties van de boringen worden weergegeven in Bijlage 2. De tekeningen van de boorprofielen zijn opgenomen in Bijlage 3.

De bovengrond bestaat uit een laag humeus zand met een gemiddelde dikte van 0,25 m (variërend van 0,15 m tot 0,45 m). Er is ofwel sprake van een bouwvoor ofwel van een onverstoorde AE-horizont, hetgeen samenhangt met de mate van verstoring. Deze blijkt tevens uit de bodemopbouw van de ondergrond. Op basis van de bodemtypering is een duidelijk onderscheid te maken tussen het oostelijk en westelijk deel van het plangebied.

In het oostelijk deel van het plangebied zijn een aantal intacte podzolprofielen aangetroffen. Onder de AE-horizont komt een bruine B-horizont voor. Deze gaat aan de onderzijde via een BC-horizont over in het niet door bodemvorming beïnvloede moedermateriaal (C-horizont). Tevens komen in deze zone veelvuldig afgetopte podzols voor. Alleen in boring 6 is sprake van een afzonderlijke E-horizont. Bij de overige boringen vindt uitspoeling plaats vanuit de humeuze bovengrond. De C-horizont komt voor vanaf een diepte beginnend vanaf 0,30 tot 0,80 m beneden maaiveld.

Het westelijke deel van het plangebied vertoont in grotere mate verstoringen van het bodemprofiel. Hier komen overwegend profielen voor waar de bouwvoor rechtstreeks op het schone zand ligt. Er is in het algemeen geen sprake van diepe verstoringen. Lokaal zijn intacte restanten van podzolhorizonten waargenomen. Bij enkele boringen is sprake van een verstoorde tussenlaag, waarin resten van podzolhorizonten zijn aangetroffen.

Er zijn in de boringen geen archeologische indicatoren en/of vondsten aangetroffen.

3 Evaluatie

3.1 Conclusie en samenvatting

In opdracht van Dienst Landelijk Gebied heeft Grontmij een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor de locatie Anserveld. Het onderzoek heeft bestaan uit een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een booronderzoek ter plaatse van de geplande graafwerkzaamheden.

Uit het reeds uitgevoerde bureauonderzoek was gebleken dat er een hoge verwachting geldt voor het aantreffen van archeologische resten. Er kunnen archeologische resten verwacht worden die dateren vanaf het Paleolithicum. Deze resten kunnen direct onder de bouwvoor worden aangetroffen.

Uit het veldonderzoek is gebleken dat er een tweedeling bestaat in de bodems in het plangebied. In het oostelijk deel komen intacte en afgetopte podzols voor. In het westelijk deel is sprake van verstoorde profielen met een bouwvoor die rechtstreeks op het schone zand ligt. Er zijn tijdens het veldonderzoek geen archeologische indicatoren waargenomen.

3.2 Advies

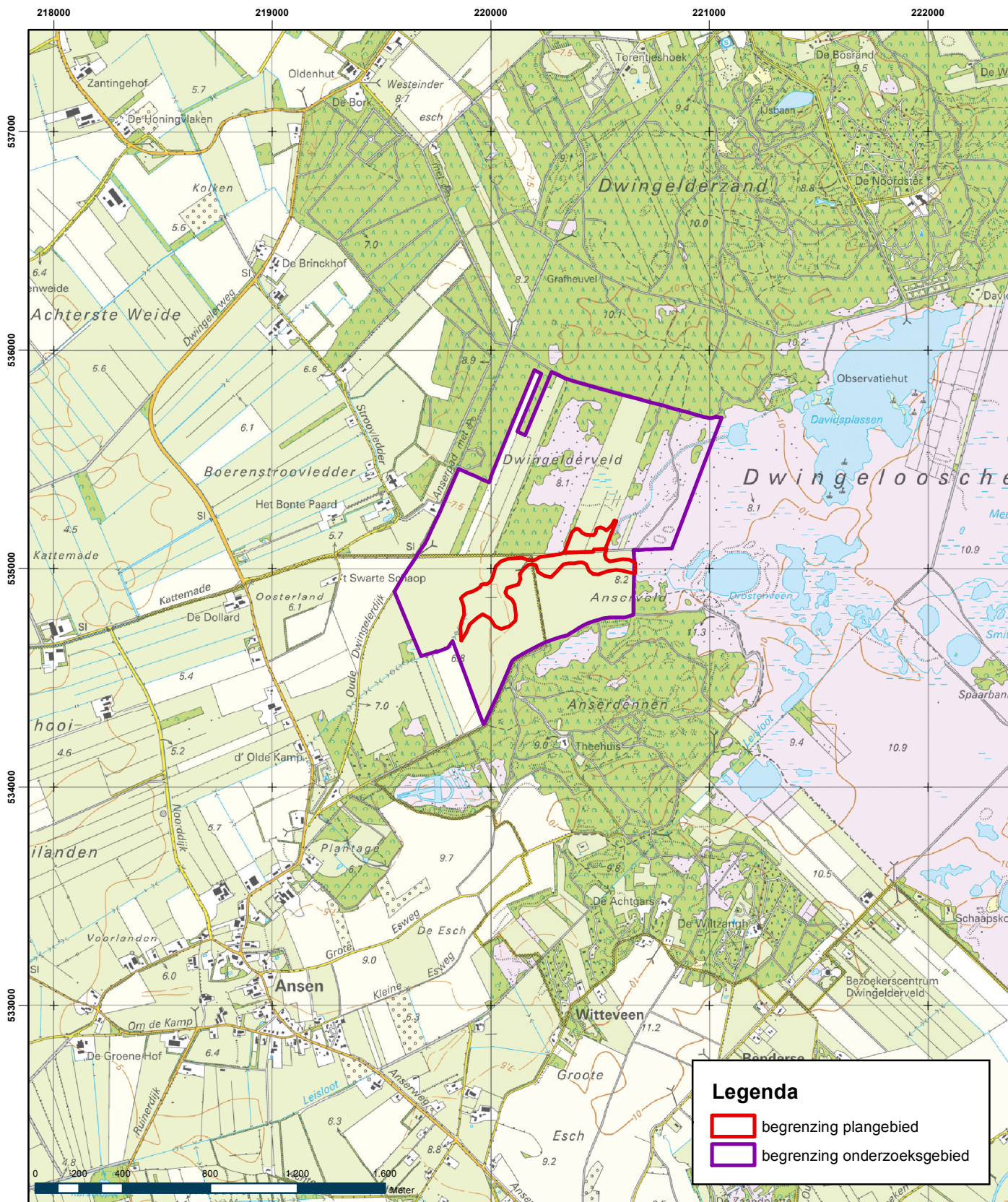
Op basis van de resultaten van het inventariserend veldonderzoek wordt voor het plangebied vervolgonderzoek aanbevolen in de zones met intacte bodemprofielen waar graafwerkzaamheden gepland zijn (zie Bijlage 4). Er wordt geadviseerd een karterend booronderzoek uit te voeren, waarbij het boorgrid lokaal verdicht dient te worden tot 20 boringen/ha. De boringen dienen uitgevoerd te worden met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. Relevante lagen dienen te worden gezeefd op een 4 mm zeef.

Indien bij de uitvoering van de werkzaamheden in delen van het plangebied die niet voor vervolgonderzoek in aanmerking komen toch onverwacht archeologische resten worden aangetroffen, dan is conform artikel 53 en 54 van de Monumentenwet 1988 (herzien in 2007) aanmelding van de desbetreffende vondsten bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed verplicht (vondstmelding via de bevoegde overheid). Tevens dient hiervan direct melding gemaakt te worden bij de provinciaal archeoloog, dr. W.A.B. van der Sanden, mobiel 06-22662601, e-mail w.vandersanden@drente.nl).

Er wordt geadviseerd met betrekking tot de resultaten van het onderzoek en deze aanbeveling contact op te nemen met de bevoegde overheid (gemeenten De Wolden en Westerveld).

Bijlage 1

Locatie plangebied

Projectnummer 330699	Datum 06-11-13	Bijlage	Formaat A4	GAR-nummer 1424	CIS-code 59025	Geleend MO	Controle HB	Akkoord HB	Schaal 1:25.000
--------------------------------	--------------------------	---------	----------------------	---------------------------	--------------------------	----------------------	-----------------------	----------------------	---------------------------

Archeologisch onderzoek Anseveld

Opdrachtgever

Dienst Landelijk Gebied

Onderdeel

Locatie plangebied

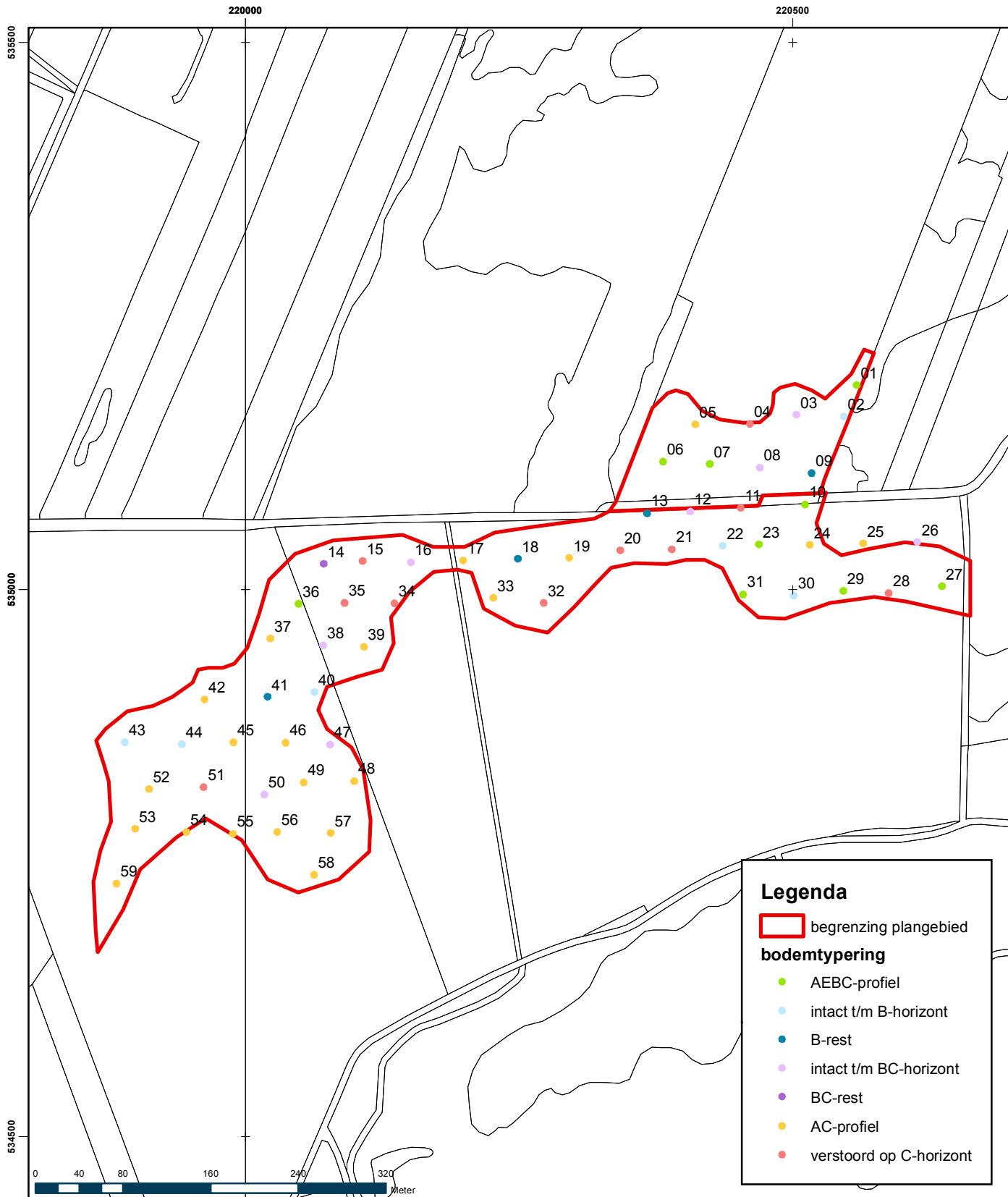
Noord Postbus 29, 9400 AA Assen, T +31 592 33 88 99, F +31 592 33 06 67

planning connecting
respecting
the future

Bijlage 2

Locatie boringen

Legenda

- begrenzing plangebied
- bodemtypering**
- AEBC-profiel
- intact t/m B-horizont
- B-rest
- intact t/m BC-horizont
- BC-rest
- AC-profiel
- verstoord op C-horizont

Projectnummer 330699	Datum 06-11-13	Bijlage	Formaat A4	GAR-nummer 1424	CIS-code 59025	Geleend MO	Controle HB	Akkoord HB	Schaal 1:5.000
--------------------------------	--------------------------	---------	----------------------	---------------------------	--------------------------	----------------------	-----------------------	----------------------	--------------------------

Archeologisch onderzoek Anserveld

Opdrachtgever

Dienst Landelijk Gebied

Onderdeel

Locatie boringen

Noord Postbus 29, 9400 AA Assen, T +31 592 33 88 99, F +31 592 33 06 67

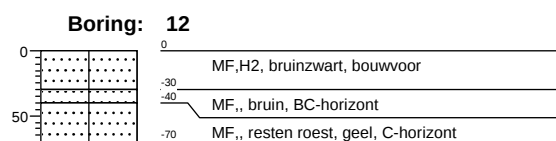
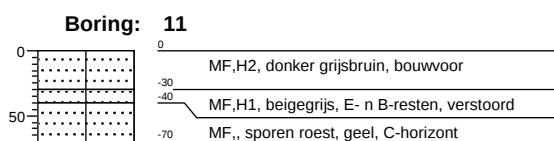
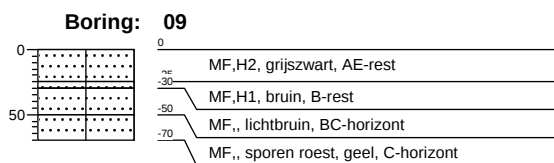
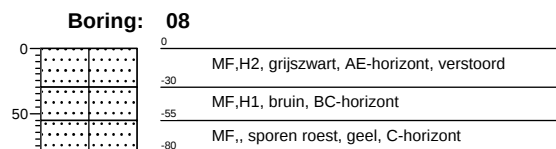
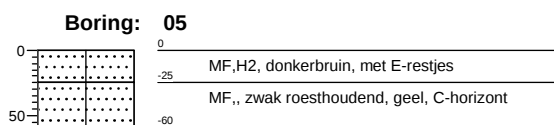
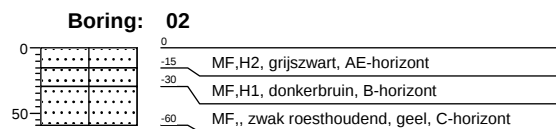

planning connecting
respecting
the future

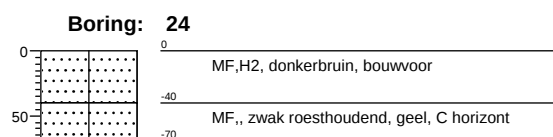
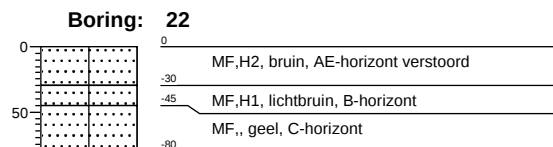
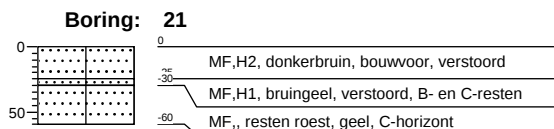
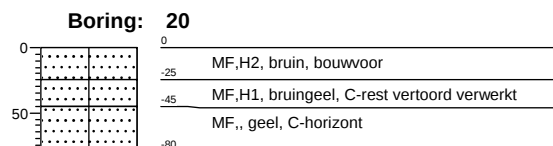
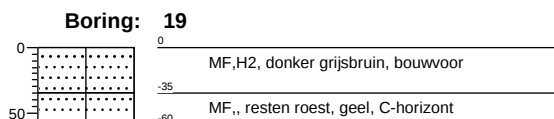
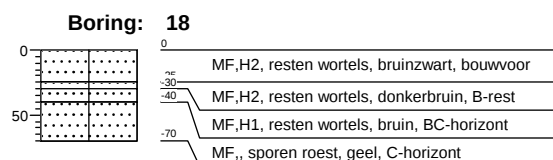
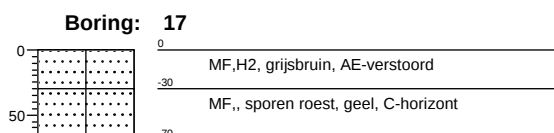
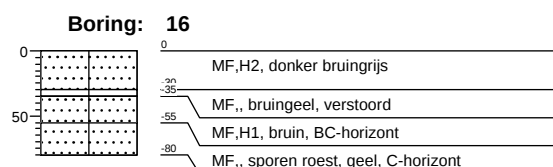
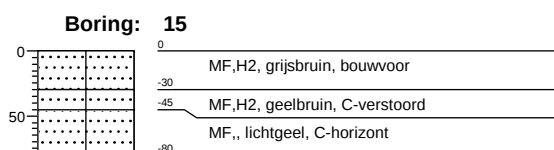
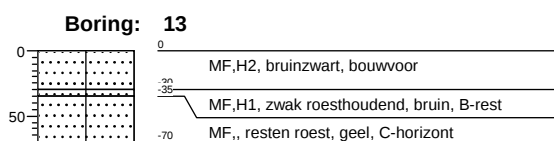
Bijlage 3

Boorprofielen

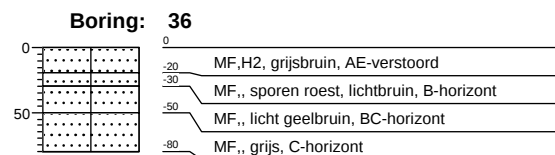
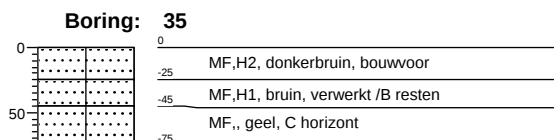
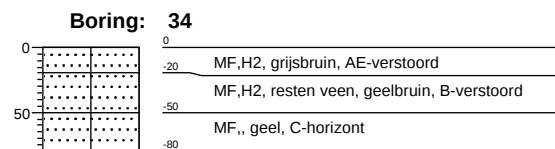
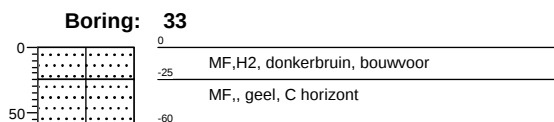
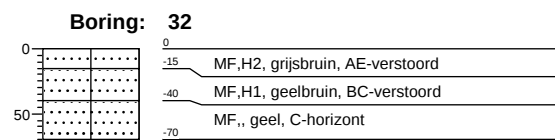
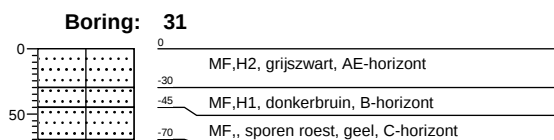
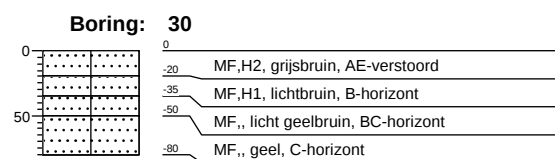
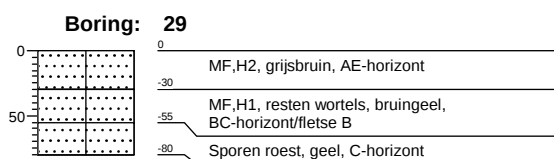
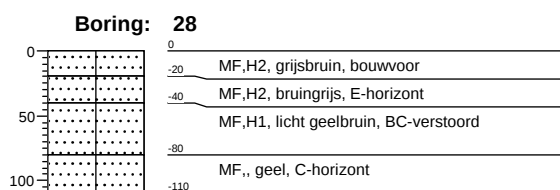
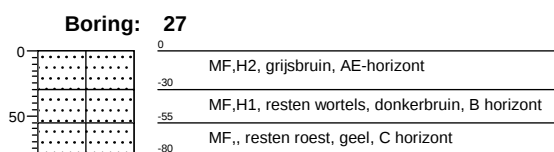
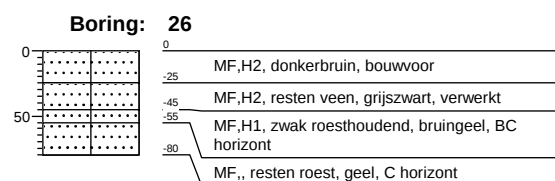
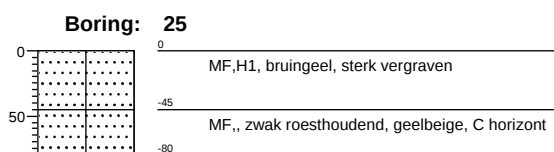
Projectnummer: 330699
Projectnaam: Anserveld

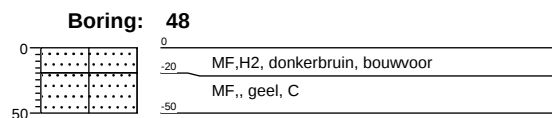
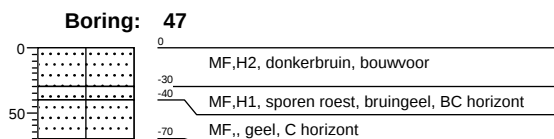
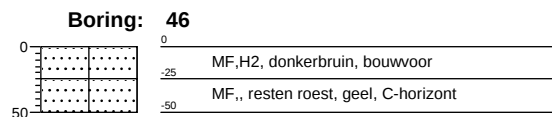
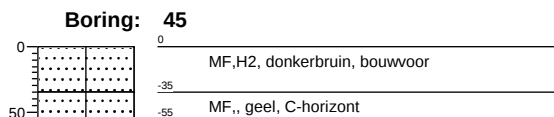
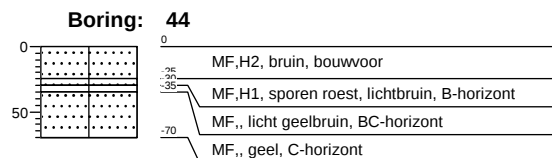
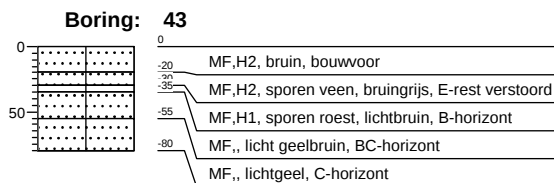
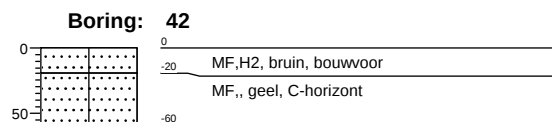
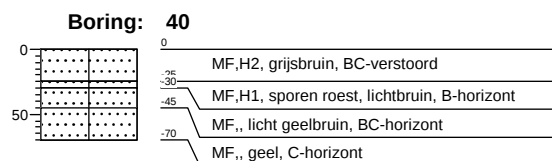
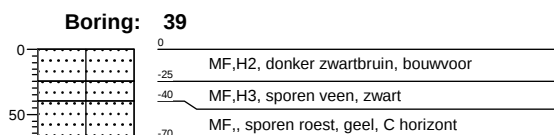
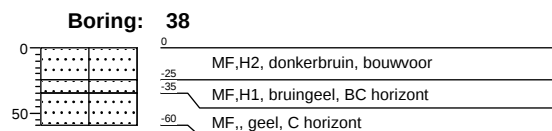
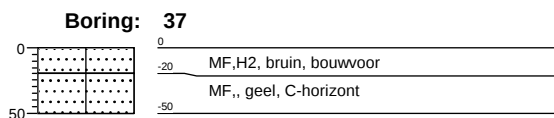
Projectnummer: 330699
Projectnaam: Anserveld

Projectnummer: 330699
Projectnaam: Anserveld

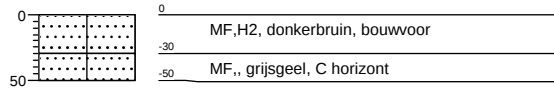

Projectnummer: 330699
Projectnaam: Anserveld

Projectnummer: 330699
Projectnaam: Anserveld

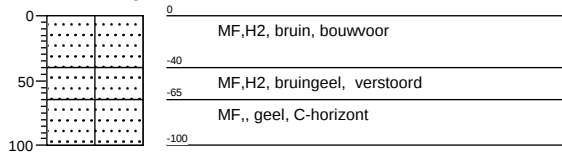
Boring: 49

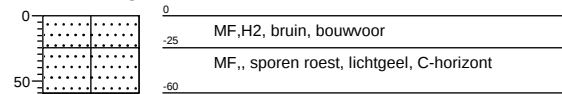
Boring: 50

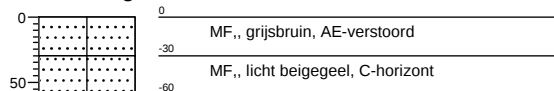
Boring: 51

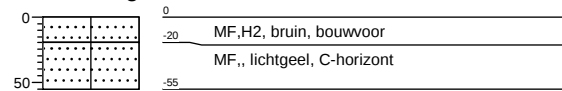
Boring: 52

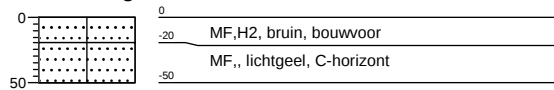
Boring: 53

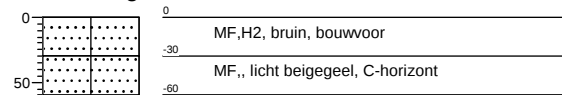
Boring: 54

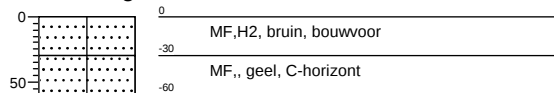
Boring: 55

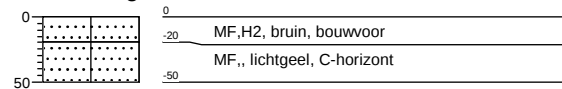
Boring: 56

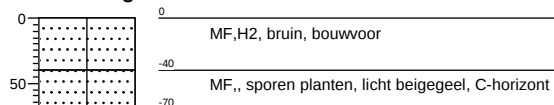
Boring: 57

Boring: 58

Boring: 59

Legenda

Minerale sedimenten

Indeling naar lutumgehalte (delen < 2 µm)
(voor waterafzettingen)

	zeer kleiarm zand (0 - 3% lutum)
	matig kleiarm zand (3 - 5% lutum)
	kleig zand (5 - 8% lutum)
	zeer lichte zavel (8 - 12% lutum)
	matig lichte zavel (12 - 18% lutum)
	zware zavel (18 - 25% lutum)
	lichte klei (25 - 35% lutum)
	matig zware klei (35 - 50% lutum)
	zeer zware klei (meer dan 50% lutum)

Veen

	veen
	kleig veen
	zandig veen

Aanduidingen (gebruikt in combinatie met bovenstaande indeling)

Indeling van zand naar korrelgrootte

UF	uiterst fijn zand	(M50-cijfer 50-105 µm)
ZF	zeer fijn zand	(M50-cijfer 105-150 µm)
MF	matig fijn zand	(M50-cijfer 150-210 µm)
MG	matig grof zand	(M50-cijfer 210-420 µm)
ZG	zeer grof zand	(M50-cijfer 420-2000 µm)

Indeling naar leemgehalte (delen < 50 µm)
(voor windafzettingen)

	zeer leemarm zand (0 - 5% leem)
	matig leemarm zand (5 - 10% leem)
	zwak lemig zand (10 - 18% leem)
	sterk lemig zand (18 - 33% leem)
	zeer sterk lemig zand (33 - 50% leem)
	zandige leem (50 - 85% leem)
	siltige leem (meer dan 85% leem)

geur

- geen geur
- zwakke geur
- matige geur
- sterke geur
- uiterste geur

olie

- geen olie-water reactie
- zwakke olie-water reactie
- matige olie-water reactie
- sterke olie-water reactie
- uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

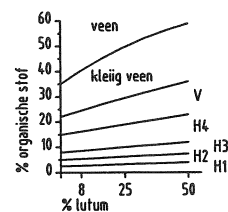
- >0
- >1
- >10
- >100
- >1000
- >10000

monsters

- geroerd monster
- ongeroerd monster

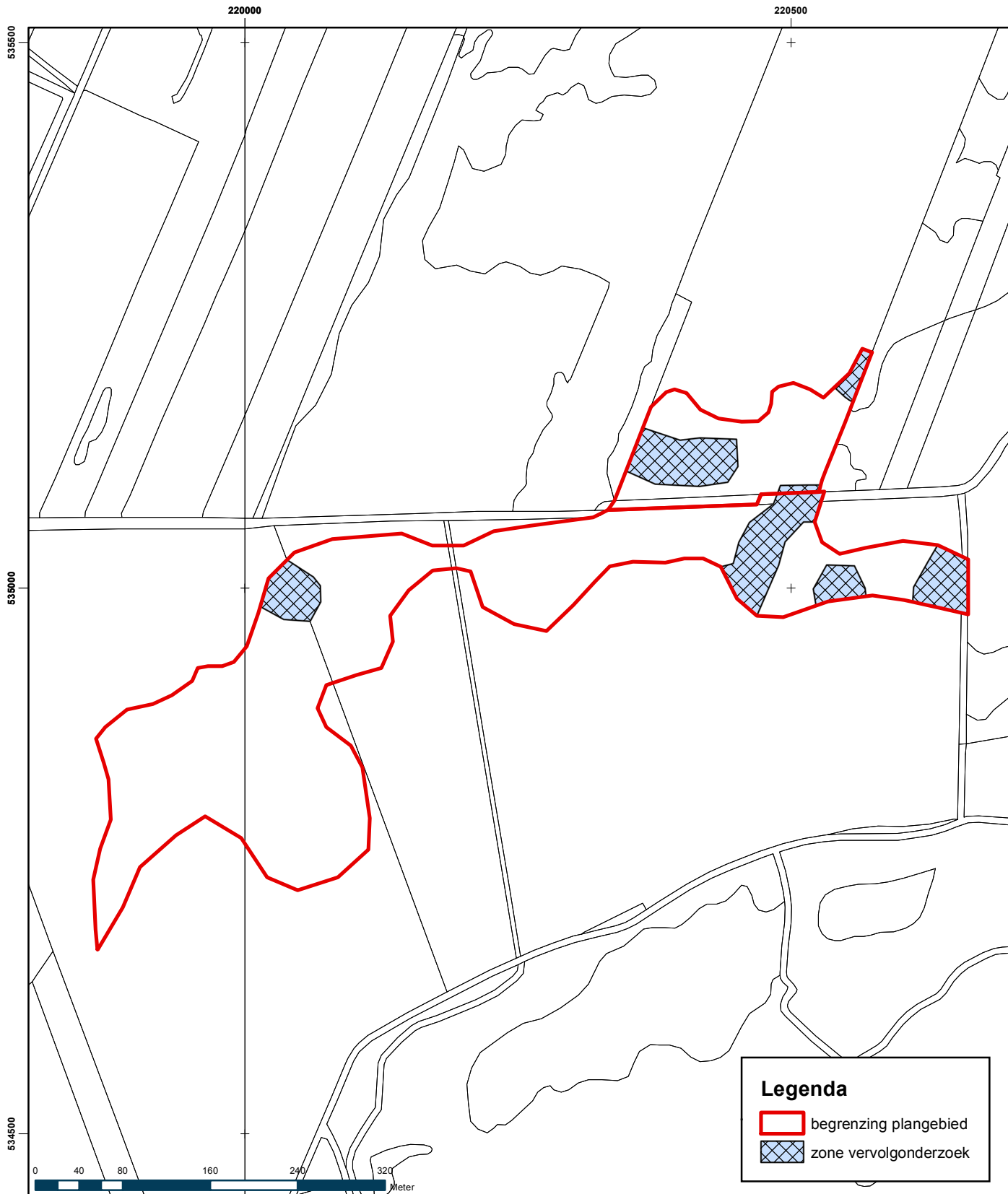
overig

- bijzonder bestanddeel
- Gemiddeld hoogste grondwaterstand
- grondwaterstand
- Gemiddeld laagste grondwaterstand

Bijlage 4

Advieskaart

Projectnummer 330699	Datum 25-03-14	Bijlage	Formaat A4	GA R-nummer 1424	CIS-code 59025	Getekend MO	Controle HB	Akkoord HB	Schaal 1:5.000
--------------------------------	--------------------------	---------	----------------------	----------------------------	--------------------------	-----------------------	-----------------------	----------------------	--------------------------

Archeologisch onderzoek Anserveld

Opdrachtgever
Dienst Landelijk Gebied

Onderdeel
Advieskaart

Noord Postbus 7057, 9701 JB Groningen, T +31 88 811 5111

planning connecting
respecting
the future

www.grontmij.nl

Wij ontwerpen en realiseren [plannen](#) voor de [toekomst](#), door mensen en partijen in regio's bij elkaar te brengen en met elkaar te [verbinden](#), met [respect](#) voor onze leefomgeving, onze klanten en elkaar.